

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมมนุษย์นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันต่างเต็มไปด้วยความวุ่นวายสับสน ต่างเอาตัวเอาเปรียบแก่งแย่งแข่งขันชิงดีชิงเด่น ไม่อยากให้ผู้อื่นได้ดีไปกว่าตน เพราะธรรมชาติของมนุษย์ทุกผู้ทุกนามย่อมรักตัวเอง ประารถนาให้ตัวเองเลิศ ดีเด่นกว่าผู้อื่น เราอาจเคยสัมผัสเรื่องราวลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของมนุษย์ผ่านทางตัวละครในวรรณกรรมร่วมสมัยมากมาย อย่างวรรณกรรมในซีกโลกตะวันออกคงไม่มีใครปฏิเสธความยิ่งใหญ่คุณค่าแก่การศึกษาของวรรณกรรมจีนเรื่อง “สามก๊ก” ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงเกรียงไกรในเชิงวรรณศิลป์และเชิงวรรณกรรม สามก๊กได้รับการแปลและตีพิมพ์เผยแพร่ไปมากกว่า ๑๐ ภาษาทั่วโลก^๑ ได้รับการยกย่องว่าเป็นตำราที่มีความงดงามในการใช้ภาษาและเป็นคัมภีร์ที่ใช้ในการศึกษาเพื่อตัดสินใจในการดำเนินกิจการ ดำเนินธุรกิจ ดำเนินยุทธการสำหรับนักการทหาร หรือดำเนินชีวิตสำหรับประชาชนทั่วไป ผู้เขียนวรรณกรรมสามก๊กสามารถตีแผ่พฤติกรรมรวมถึงธรรมชาติของจิตใจเบื้องลึกของปुरुชนทั่วไปที่ชอบการแบ่งแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย แสวงหาอำนาจ แย่งชิงเพื่อความเป็นใหญ่ เพื่อผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ซึ่งในวรรณกรรมเรื่องนี้ได้กล่าวถึงความริษยาโดยผ่านตัวละครที่ชื่อ บังทอง ซึ่งเป็นที่ปรึกษาให้เล่าปี่ในช่วงหนึ่ง บังทองนั้นเป็นผู้มีสติปัญญาฉลาดล้ำเลิศแต่สุดท้ายต้องมาจบชีวิตอย่างน่าอนาถด้วยความริษยาและหลงตัวเอง คิดว่าการที่ขงเบ้งส่งจดหมายเตือนเล่าปี่ว่าจะเสียแม่ทัพนายกองในสงครามครั้งนั้น จะแผนการของขงเบ้ง ด้วยความเข้าใจผิดคิดว่าขงเบ้งมีจิตริษยาตน ไม่อยากให้ตนสร้างผลงานได้ความดีความชอบ แต่แท้ที่จริงแล้วบังทองเป็นผู้มีความถือตัว อวดดีและมีใจริษยาในตัวขงเบ้ง บังทองจึงไม่ฟังคำทำนายที่ขงเบ้งบอกผ่านไปยั้งเล่าปี่ แม้เล่าปี่พยายามหลายครั้งที่จะทัดทานมิให้บังทองไปออกรบในครั้งนั้น สุดท้ายบังทองต้องสิ้นชีพจากการโดนเกาทัณฑ์จากทหารฝ่ายโจโฉระดมยิงบนเนินหงส์ร่วงหรือเนินหงส์ตายจนตกจากม้าตายอย่างน่าอนาถ^๒ นี่เป็นหนึ่งในตัวอย่างของผู้ที่ต้องสิ้นชีพจากความริษยา

^๑สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาการ, สามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน), พิมพ์ครั้งที่ ๑๙, (กรุงเทพมหานคร: โสภณการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า บทนำ.

^๒สังข์ พันธ์นัย, พิชัยสงครามสามก๊ก, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๕๓), หน้า ๓๙๒-๓๙๔.

ส่วนอีกตัวละครหากไม่กล่าวถึงแล้วเท่ากับว่ายังศึกษาวรรณกรรมอมตะเรื่องสามก๊กไม่ถ้วนทั่ว ผู้นั้นก็คือ แม่ทัพจิวยี่ ซึ่งได้รับฉายาผู้ถ่มน้ำลายรดฟ้า เป็นชายชาติทหารผู้มีความเก่งกล้าสามารถทั้งเชิงบุนและเชิงบู๊ ประสบความสำเร็จชีวิตในทุกด้าน จิวยี่มีสติปัญญาเข้าขั้นนักปราชญ์ เรียนรู้ตำราพิชัยสงครามมากมาย เป็นถึงแม่ทัพคุมกำลังไพร่พลของง่อก๊กซึ่งมีพระเจ้าซุนกวนเป็นผู้ปกครอง จิวยี่มีภรรยาที่มีความงามมากชื่อแม่ฉางเสียวเกี้ยว หญิงงามสองเกี้ยวผู้น้องซึ่งเป็นบุคคลผู้ได้รับการกล่าวขานเลื่องชื่อว่าเป็นสาวผู้มีความงดงามแห่งดินแดนกังต้ง เมื่อจิวยี่ได้มาประลองเขาวงกตปัญญาด้านแผนการรบกับขงเบ้งแล้ว จิวยี่มีความคิดตรงกับขงเบ้งในการวางแผนการทหารและชัยภูมิหลายครั้งหลายครา และบางครั้งจิวยี่ก็ตกเป็นรองอยู่บ้าง จึงเกิดความคิดริษยาของขงเบ้งที่มีปัญญาดีกว่ามีความสามารถมากกว่า สามารถคาดการณ์หรือหยั่งรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีไปกว่าตน ในคราวสุดท้ายจิวยี่ถึงกับต้องกระอักเลือดเมื่อทราบว่าขงเบ้งนั้นได้ล่วงรู้ความคิดของตน สามารถหลบหนีการจับกุมและวางแผนฆ่าของตนไปได้ ในที่สุดจิวยี่ถึงกับตรอมใจตาย ซึ่งสาเหตุหนึ่งของการตายนั้นนอกจากทณพิฆาตแผลเรื้อรังจากการโดนธนูของข้าศึกไม่ไหวแล้ว ยังเกิดจากพิษแห่งแรงริษยาที่เกาะกินในใจจิวยี่ผู้ซึ่งคิดว่าตนนั้นเก่งมีความเป็นเลิศในทุกด้าน ไม่มีใครสามารถเทียบเทียมตนได้ แต่กลับต้องแพ้พ่ายเสียท่าแก่กโลบายอันแยบยลของขงเบ้ง^๓

จากตัวอย่างที่ได้กล่าวมานี้เป็นตัวอย่างตัวละครในวรรณกรรมเรื่องดังแห่งยุค ซึ่งได้กล่าวถึงความริษยาที่ผู้วิจัยหยิบยกมาให้เห็นภาพโทษภัยของความริษยาที่มีความร้ายแรงจนถึงขั้นทำให้ผู้ที่มีจิตริษยานั้นถึงแก่ความพินาศย่อยยับดับสิ้นอินทรีย์

เมื่อผู้วิจัยศึกษาความริษยาในเชิงพระพุทธศาสนา พบว่าความริษยาเป็นอุปกิเลสตัวหนึ่งในบรรดาอุปกิเลส ๑๖^๔ ซึ่งเป็นอุปกิเลสที่เกาะกินและกุมยึดจิตใจมนุษย์อย่างเหนียวแน่นข้ามภพข้ามชาติมีถึง ๑๖ ตัว และ“ริษยา” หรือ อิสสา นั้นเป็นอุปกิเลสลำดับที่ ๗ ซึ่งเป็นตัวขัดขวางการบรรลุเข้าถึงความดี ความงาม ความเจริญ ตลอดจนการประพฤติเพื่อเข้าถึงธรรมขั้นสูงได้ ความริษยาทำให้สังคมไปไม่ถึงไหน มีการขัดแย้งขัดขากัน แสวงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการ เพื่อสนองความทะยานอยาก ความกระหาย ความปรารถนาที่จะครอบครองในสิ่งที่บางครั้งตนเองไม่บังควรจะได้มา จนผู้ที่มีความริษยาไม่คำนึงถึงคุณธรรมใด ๆ ประพฤติผิดศีลผิดธรรมด้วยอำนาจแห่งความหลงผิด

นอกจากนี้ความริษยายังบังเกิดขึ้นกับคนที่มีความรู้สึกว่าตนนั้นมีความดี ความรู้ความสามารถในตัวด้อยกว่าคนอื่น แล้วอยากจะทำให้ตนนั้นได้ดีเท่ากับเขาหรือได้ดียิ่งไปกว่าเขา แต่

^๓โกวิท ตั้งตรงจิตร, ปุจฉา-วิสัชนา ปัญหาหลักสังคมใน สามก๊ก, (กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น [๑๙๗๗], ๒๕๓๗), หน้า ๑๘๓-๑๙๓.

^๔พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ ๑), พิมพ์ครั้งที่ ๑๑/๒, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๖๔.

แทนที่จะคิดแก้ไขตัวเองให้ดีขึ้นกลับคิดไปในทางที่ผิด ๆ ในทางร้าย คือ แทนที่จะยกตัวเองขึ้นมาด้วยการทำความดีให้ยิ่งขึ้นไป กลายเป็นความดีไม่คิดทำ ซ้ำยังคิดจะเหยียบย่ำคนอื่นลงไปให้จมดินด้วยฤทธิ์แห่งความเข้าใจผิดจนกลายเป็นความอิจฉาริษยาไม่อยากให้ใครได้ดี^๕ ยิ่งไปกว่านั้นบางคนไม่ใช่แค่คิดอย่างเดียว แต่ยังพยายามกระทำทุกวิถีทางเพื่อขัดขวางผู้อื่นมิให้เจริญกว่า มีหน้ามีตาเกินกว่าตัว ทั้งไม่ได้ด้วยเล่ห์ก็เอาด้วยกล ไม่ได้ด้วยมนตร์ก็ด้วยคาถา สิ่งเหล่านี้มิให้เห็นดาซึ้นในทุกสังคม นอกจากนี้ความริษยายังนำมาสู่การก่อจตุรจิตทั้งการนิทานว่าร้ายป้ายสีกันจนเป็นเหตุให้อีกฝ่ายที่ตนริษยานั้นต้องย่อเยียบดับสูญ นักช้อจนถึงการก่อกายจตุรจิตทำร้ายอีกฝ่ายที่ตนไม่พอใจให้เกิดทุกข์โทษภัย จนถึงขั้นเสียชีวิตและทรัพย์สินไปก็มากมายทั้งที่ไม่ปรากฏและปรากฏเป็นข่าวอาชญากรรมอยู่เนือง ๆ

จากข่าวอาชญากรรมที่ปรากฏในสื่อสารมวลชนไม่ว่าจะเป็นสื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อหนังสือพิมพ์ รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์ บางข่าวนั้นเมื่อมีการสืบค้นพบว่า มีปฐมเหตุมาจากความริษยาที่ตนรู้สึกว่าได้ไม่ได้รับความเป็นธรรม นำมาสู่การแสดงตอบโต้ในรูปแบบความรุนแรงต่ออีกฝ่ายหนึ่งที่ตนไม่พอใจ

จะเห็นได้ว่าผลของความริษยานั้นเราจะพบเจอได้ในทุกสังคม ตั้งแต่ในสังคมขนาดเล็กคือครอบครัว เมื่อเกิดการริษยาเกิดขึ้นระหว่างพี่น้องที่มีฝ่ายหนึ่งรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม เขาคิดว่าผู้ปกครองหรือพ่อแม่ รวมถึงคนรอบข้างให้ความรัก ความดูแลเอาใจใส่พี่หรือน้องมากกว่าตน รวมถึงเครือญาตินั้นหากมีเรื่องผลประโยชน์เข้ามา เมื่อมีฝ่ายที่ได้รับผลประโยชน์หรือมรดกมากกว่าตนย่อมเกิดความริษยาขึ้น เหมือนดังเช่นข่าวศึกแย่งชิงมรดก เขยเล็กแค้นเขยใหญ่ คว้าปืนสั้น ๙ มม.ยิงดับที่กุ่มถาวปี จังหวัดอุดรธานี สืบเนื่องมาจากผู้ก่อเหตุมีศักดิ์เป็นเขยเล็กมีความโกรธแค้นในเรื่องมรดกกับเครือญาติมาเป็นเวลานานแล้ว เพราะรู้สึกว่าได้ไม่ได้รับความเป็นธรรม พ่อตาก็เข้าข้างเขยใหญ่ตลอด จึงเกิดความริษยาแค้นโทสะใช้อาวุธปืนมรณะปลิดชีพญาติของตน ซึ่งในวันเกิดเหตุได้ดื่มเหล้าย้อมใจก่อนก่อเหตุยิงลุงและป้า ซึ่งมีศักดิ์เป็นเขยใหญ่และพี่สะใภ้จนเสียชีวิต^๖ นับเป็นข่าวที่น่าสลดใจอันเนื่องมาจากความริษยา

เรื่องความริษยาในเครือญาติพี่น้องนั้นในสมัยพุทธกาลก็มีปรากฏอยู่ ซึ่งตัวอย่างที่เห็นเด่นชัด คือ พระเวททัตที่มีจิตริษยาต่อพระพุทธองค์จนสั่งสมเป็นความอาฆาตแค้นฝังแน่นมาตั้งแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์ แม้อตอนสละเพศคฤหัสถ์ออกบวชเป็นบรรพชิตแล้ว พระเวททัตยังไม่คลายความ

^๕ พระภวนาวิริยคุณ, (๑๘ ต.ค. ๕๓), “แก้ไขนิสัยอิจฉา จาก พระภวนาวิริยคุณ”, ๑๐ ย่อหน้า, แหล่งที่มา: <http://www.dhammathai.org/dhammayouth/dbview.php?No=๖> [๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๘].

^๖ (๑๑ ก.ค.๕๘), “ศึกแย่งมรดก! เขยเล็กแค้นเขยใหญ่ คว้าปืนสั้น ๙ มม.ยิงดับ”, ไทยรัฐ, [ออนไลน์], ๕ ย่อหน้า, แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/content/๕๑๐๙๕๐> [๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๘].

ริษยาลงได้ถึงชั้นลอบปลงพระชนม์พระพุทธองค์หลายครั้ง วิบากกรรมเหล่านั้นร้ายแรงมากเป็นอนันตริยกรรมส่งผลให้พระเทวทัตไปบังเกิดในอเวจีนรก^๗

นอกจากคนในเครือญาติที่จะแสดงออกซึ่งความริษยาแล้ว แม้แต่เพื่อนบ้านก็ยังไม่เว้นความริษยาที่มีมากจนสามารถก่อเหตุการณ์ร้ายแรงได้ ดังเช่นชาวหญิงชราชาวจีนที่อาศัยอยู่มณฑลเหอหนาน ประเทศจีน มีความอิจฉาริษยาหลานข้างบ้านที่น่ารักกว่าหลานของตัวเองที่พิการเดินไม่ได้เลยวางแผนลงมือฆ่าและฝังเด็กชายลูกหลานเพื่อนบ้านไว้ข้างบ้าน ต่อมายอมรับสารภาพว่าเป็นผู้ก่อเหตุจริงเนื่องจากรู้สึกเจ็บปวดที่ต้องเห็นเด็กชายอายุ ๕ ขวบข้างบ้านมีความฉลาด น่ารัก และมีชีวิตชีวามากกว่าหลานตัวเองซึ่งป่วยเป็นโรคกล้ามเนื้อลีบ จึงวางแผนฆ่าเด็กคนนี้เสีย^๘ หรืออีกข่าวหนึ่งแม่เลี้ยงริษยาลูกเลี้ยงจนก่อเหตุการณ์น่าสะเทือนใจเกิดขึ้นที่แม่สอด จังหวัดตาก มีแม่เลี้ยงซึ่งเป็นชาวพม่าฆ่าลูกเลี้ยงวัย ๑๐ ขวบเสียชีวิต โดยหลอกเด็กมาจากโรงเรียนแล้วบีบคอเด็กจนสลบแล้วจับโยนร่างลูกเลี้ยงลงคลองส่งน้ำก่อนที่จะเจ้าหน้าที่ตำรวจและกู้ภัยพบศพลอยน้ำมาติดอยู่ในคลอง ซึ่งมูลเหตุความตายของเด็กเกิดจากแม่เลี้ยงมีจิตริษยาที่สามาริษยลูกจากภรรยาเดิมมากกว่าตน^๙

เมื่อพิจารณาจากสังคมขนาดเล็กเลื่อนมาเป็นสังคมขนาดกลางเริ่มจากโรงเรียน ชุมชน หรือสถานที่ทำงานของแต่ละคน จะพบว่าคนทั่วไปนั้นมีความริษยาอยู่ทุกที่ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนนักเรียน ริษยากันเองที่เห็นเพื่อนคนอื่นเรียนได้คะแนนดีกว่า ทำกิจกรรมได้ดีกว่า เล่นกีฬาได้เก่งกว่า หน้าตาดีกว่า มีความสามารถพิเศษมากกว่า มีคุณครูรักหรือชื่นชมมากกว่า ก็เกิดการกลั่นแกล้งขึ้นทุกวิถีทาง ตัวอย่างชาวอาชญากรรมชาวนี เป็นเหตุการณ์น่าสลดใจเกิดขึ้นที่มณฑลกว่างสี ประเทศจีน มีเด็กหญิงชาวจีนอายุไม่ถึง ๑๓ ปีฆ่าเพื่อนเพราะความริษยาที่เพื่อนสนิทมีหน้าตาดีกว่า มีคนสนใจมากกว่าตน เด็กหญิงคนนี้จึงก่อเหตุลงเพื่อนสนิทของตนไปเล่นที่บ้านแล้วใช้เก้าอี้ตีศีรษะจนสลบ แล้วใช้มีดในบ้านฆ่าและหั่นศพและนำชิ้นส่วนทั้งหมดใส่ถุงพลาสติก ก่อนจะทำลายหลักฐานด้วยการล้างเลือดในบ้าน จากการสอบสวนพบว่า สองคนนี้เป็นเพื่อนที่ดีต่อกันมาโดยตลอด สนิทสนมกันเพราะบ้านอยู่ใกล้กัน แต่ด้วยความน่ารักของผู้ตายจึงทำให้เด็กหญิงผู้ก่อเหตุเริ่มเกิดความอิจฉาริษยาและเกลียดชังผู้ตาย หลังจากเห็นเพื่อนในห้องชอบเล่นกับผู้ตาย และเพื่อน ๆ ยังตำหนิเด็กหญิงที่ก่อเหตุว่า อ้วน

^๗วิ.จู. (ไทย) ๗/๓๔๑/๑๙๑.

^๘(๒๙ ส.ค.๕๘), “ป้าจีนฆ่าเด็ก ๕ ขวบข้างบ้าน อิจฉา"น่ารัก"กว่าหลานตัวเอง”, โพสต์ทูเดย์, [ออนไลน์], ๕ ย่อหน้า, แหล่งที่มา: <http://www.posttoday.com/world/news/๓๘๔๔๔๕> [๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๘].

^๙เรื่องเล่าเช้านี้, (๕ ส.ค. ๕๘), “รวบแม่เลี้ยงฆ่าลูกเลี้ยงวัย-๑๐-ขวบเสียชีวิต-เหตุอิจฉาสามีรักลูกมากกว่า”, ครอบครัวข่าว, [ออนไลน์], ๑ ย่อหน้า, แหล่งที่มา: <http://morning-news.bectero.com/regional/๐๕-Aug-๒๐๑๕/๔๙๕๙๖> [๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๘].

และไม่น่ารักเหมือนผู้ตาย จนนำมาซึ่งการลงเพื่อนสนิทไปฆ่าในที่สุด^{๑๐} จะเห็นได้ว่า ความริษยาหากใครมีอารมณ์นี้ไม่ว่าจะมากหรือน้อยย่อมเป็นผลเสียแก่ตน นำมาสู่การกระทำอันเหี้ยมโหดได้ไม่เว้น แม้กระทั่งลูกเด็กเล็กแดงที่ถูกความริษยาเข้าครอบงำ เป็นแรงขับให้เขาผู้นั้นกล้าที่จะก่อการบาปอันร้ายแรงได้

ในสังคมแวดล้อมการทำงานมีการริษยาแก่งแย่งเก้าอี้ การแบ่งข้าง แบ่งสีกันว่าใครเป็นพวกใคร เด็กใคร ใครสนับสนุน ใครได้เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งเร็วกว่า มากกว่าก็ย่อมเป็นที่พึงเล็งจากผู้อื่นเป็นธรรมดา เพราะแต่ละคนนั้นล้วนมีพื้นฐานพฤติกรรมตามหลักการที่ว่า ลึก ๆ แล้วธรรมชาติของคนย่อมไม่พอใจเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีกว่าตน จนกว่าคนผู้นั้นจะพัฒนาขัดเกลาจิตใจของตนให้สูงขึ้น ไม่หลงอยู่ในวังวนของความริษยา โลกโมโหสัน ย่อมจะระงับความรู้สึกริษยาไม่ให้กำเริบ ลุกขึ้นมาพัฒนาไปในทางทำลายผู้อื่นได้ทั้งการประทุษร้ายทางกายกรรม วาจกรรม จนสามารถก่อเหตุเป็นคดีความที่ทำให้เกิดความสะเทือนขวัญกันทุกวงการได้ ซึ่งข่าวต่าง ๆ ที่ปรากฏกันอยู่บ่อย ๆ นั้น ล้วนมีมูลเหตุมาจากความริษยาเป็นหนึ่งในปัจจัยที่แทรกอยู่ในความรู้สึกหรืออารมณ์ของผู้ก่อเหตุแทบทั้งสิ้น

ความริษยาเป็นหนึ่งในอารมณ์ความรู้สึกตามธรรมชาติที่อยู่คู่กับคนมาทุกยุคทุกสมัย ทุกคนรู้ว่าความริษยานั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ควรก่อให้เกิดหรือสั่งสมให้เกิดขึ้นภายในจิตใจ แต่บางครั้งเมื่อบุคคลรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับความเป็นธรรม ไม่พอใจที่บุคคลอื่นได้ดีกว่า ความริษยาก็ผุดขึ้นภายในจิตใจ โดยไม่รู้เนื้อรู้ตัว บางรายมารู้สึกตัวอีกทีก็มีความริษยาพอกพูนจิตใจมากมายเสียแล้ว เมื่อมีความริษยาแล้วสามารถนำมาซึ่งพฤติกรรมที่ไม่ดีทั้งต่อผู้ที่ริษยาและผู้ที่ถูกริษยา

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ในฐานะที่เราเป็นพุทธศาสนิกชนสมควรที่จะศึกษาและใช้หลักธรรมเพื่อคลายความริษยาเพื่อให้ริษยานั้นลดน้อยลงจากจิตใจ เพื่อสันติสุขแห่งตนเองและสังคมมวลมนุษยชาติ เพราะความริษยานอกจากจะเป็นสิ่งที่ขัดขวางความเจริญในชั้นธรรมดาที่ก่อความจิตใจของมนุษย์ ทำให้คนมีความแตกแยก ไม่รักใคร่สามัคคีกัน พยายามทำลายล้างกัน นำมาซึ่งความสูญเสียอย่างมากมายมหาศาล นอกจากนี้ริษยาเป็นตัวขัดขวางการบรรลุธรรมในขั้นสูง จึงเป็นที่มาของการทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิธีคลายความริษยาตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท”

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความริษยาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาความริษยาตามแนวคิดนักจิตวิทยาและนักการศาสนา

^{๑๐}(๑๐ พ.ศ. ๕๖), “คดีช็อก! เด็กหญิงจีน ๑๓ ปี ฆ่าหั่นศพเพื่อนแค้นเพื่อนสวยกว่า”, **กระปุกดอทคอม**, [ออนไลน์], ๕ ย่อหน้า, แหล่งที่มา: <http://highlight.kapook.com/view/๘๕๘๑๐> [๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๘].

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาวิถีคลายความริษยาตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท แนวคิด นักจิตวิทยาและนักการศาสนา

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

๑.๓.๑ การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องด้านรายละเอียดในการอธิบาย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เขียนโดยนักวิชาการ นักจิตวิทยา นักการศาสนา นักข่าว นักสื่อสารมวลชน เป็นต้น แล้วนำเสนอในรูปแบบของการเรียบเรียงเอกสารตามนัยและกรอบของการวิจัย

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหาในงานวิจัยเรื่องนี้เน้นศึกษาเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับความริษยาทั้งในทางพระพุทธศาสนาและทางหลักจิตวิทยา เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความริษยาในสังคมไทยปัจจุบัน เสนอแนะวิธีการคลายความริษยาโดยใช้หลักธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิผล โดยค้นคว้าจากงานวิชาการที่เป็นเอกสารเช่น พระไตรปิฎก อรรถกถา ปกรณ์ ฎีกา และงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความริษยา หลักธรรมต่าง ๆ ในรูปแบบของหนังสือ ตำรา งานวิจัย รวมถึงสื่อทางอินเทอร์เน็ต

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ เพื่อให้ทราบถึงความริษยาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร

๑.๔.๒ เพื่อให้ทราบถึงความริษยาตามแนวคิดนักจิตวิทยาและนักการศาสนาเป็นอย่างไร

๑.๔.๓ เพื่อให้ทราบถึงวิถีคลายความริษยาตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท นักจิตวิทยา และนักการศาสนาเป็นอย่างไร

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ ริษยา เป็นภาษาสันสกฤต ตรงกับภาษาบาลีว่า อิสฺสา ตรงกับภาษาไทยว่า ริษยา อิจฉา อิจฉาริษยา

๑.๕.๒ วิถีคลาย หมายถึง วิธีการทำให้ลดลง ทุเลา บรรเทาลง เช่น คลายทุกข์ คลายรัก พิษไข้คลาย คลายกังวล คลายริษยา

๑.๕.๓ ความริษยา ตรงกับภาษาบาลีในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาทว่า อิสฺสา ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกไม่พอใจเมื่อเห็นได้ดี เขาได้ดีตนอยู่ไม่ได้ ไม่อยากให้ใครดีกว่าตน ความคิดตรอน ผู้ที่ดีกว่าตน ความหึงหวง

๑.๖. ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ เอกสารทั่วไป

๑.๖.๑.๑ พุคฺชาวะ ยุคิจิ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “มุงสู่วิทยาการ” สรุปว่า ความอิจฉาริษยาในความสุขของผู้อื่นเป็นลักษณะนิสัยที่มีผลเสียต่อสังคมส่วนรวมมากที่สุด มีลักษณะชั่วร้ายอยู่ในตัวของมันเองโดยแท้ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกาลเทศะ ความอิจฉาริษยา คือ ความมีใจอคติ นอกจากจะไม่ได้ช่วยเกื้อหนุนให้เราพยายามสร้างตนเป็นคนดีแล้ว ยังคอยจับตาดูพฤติกรรมคนอื่นแล้วก่อความไม่พอใจขึ้นในใจ มันไม่ยอมมองข้อบกพร่องของตัวเองแล้วปรับปรุงตัวให้ดีขึ้น ได้แต่คิดอคติต่อคนอื่น และวิธีที่จะลบล้างความไม่พอใจโดยการพอกพองใจในการลดคุณค่าของคนอื่นลงมากกว่า คอยเปรียบเทียบความสุขของเขากับความสุขของตน พอเห็นว่าตนแย่กว่าก็กลับภาวนาให้ผู้อื่นตกลงสู่ห้วงเหวแห่งความทุกข์ ทำให้ชะตากรรมนั้นเป็นที่น่าสังเวช เพื่อให้ความทุกข์ของทั้งเราและเขาสมดุลงัน ตรงตามคำพังเพยเก่า ๆ ที่ว่า เกลียดสิ่งใดก็หวังความตายให้สิ่งนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การมีความพอใจกับการที่ความสุขทั้งมวลของคนในโลกลดลง มิใช่หมายถึงการที่ความสุขในโลกเพิ่มพูนขึ้นเลยแม้แต่น้อยที่ร้ายกว่านี้คือ ความอิจฉาริษยาที่ไปบดบังที่การปลิดชีวิตคู่แข่งลงอย่างน่าอเนจอนาถ

ดังนั้นเพื่อให้ความอคติเจ้าเล่ห์เพทุบายหมดไป ควรส่งเสริมเสรีภาพในการกระทำ ขจัดความอิจฉาริษยา พยายามสนับสนุนให้ทุกคนมีพลังแข่งขันกันอย่างเสรี จะสุขหรือทุกข์อย่างไรก็เป็นความรับผิดชอบของตน ให้ทุกคนได้รับผลตอบแทนตามการกระทำนั้น นอกจากนี้ ในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ถ้าไม่รู้จักฝ่ายตรงข้ามเป็นการส่วนตัว ได้แต่มองดูพฤติกรรมของเขาหรือเพียงได้รับฟังความคิดเห็นของเขายู่งห่าง ๆ ถ้าเกิดไม่ชอบใจขึ้นมานิดหนึ่งจะไม่มีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจหรือเห็นด้วยกับเขา แต่มีแนวโน้มที่จะไม่ชอบใจ จึงเกลียดจ้งจ้งขึ้นมาโดยไม่มีเหตุผล นี่เป็นเรื่องสัญชาตญาณและสันดานธรรมชาติของมนุษย์ ตรงกันข้ามในกรณีอยากขอปรึกษาปรับความเข้าใจเรื่องหนึ่ง หากได้ไปพบปะพูดคุยกันโดยตรงจะสรุปรวบรวมเรื่องได้อย่างสมบูรณ์ อารมณ์มนุษย์จะเกิดความรู้สึกอดกลั้นเข้าใจในความรู้สึกที่แท้จริงของกันและกัน ความอคติหรืออิจฉาตัวร้อนย่อมมลายหายไปโดยปริยายนั่นเอง^{๑๑}

๑.๖.๑.๒ วูล์ฟสัน ริชาร์ด ซี. ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “สอนพี่น้องให้รักกัน” สรุปว่า ต้นเหตุของการแก่งแย่งระหว่างพี่น้องคือ ความอิจฉา ซึ่งมักจะเกิดในช่วง ๕ ขวบปีแรก เมื่อพี่คนโตรู้สึกว่าคุณน้องเล็กที่มาใหม่แย่งตกกระป๋อง เขาก็จะอิจฉาไม่พอใจ มีคู่แข่งมาแย่งเวลาและความสนใจของคุณพ่อคุณแม่ไปจากเขา การวิจัยทางจิตวิทยาบ่งบอกว่า การอิจฉานั้นเกิดได้ทั้งพี่น้องน้องและ

^{๑๑} พุคฺชาวะ ยุคิจิ (ค.ศ.๑๘๓๕-๑๙๐๑), มุงสู่วิทยาการ, แปลโดย กำชัย หลายสรรพศิริ และคณะ, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๑๙ – ๑๓๕.

น้องอิจาฟีที่ได้รับอนุญาตให้ทำอะไรได้มากกว่าตน พอเริ่มมีอาการอิจา มักจะทะเลาะ ตะโกนใส่กัน หนักเข้าถึงขั้นลงไม้ลงมือกัน

วิธีการที่คุณพ่อคุณแม่จัดการกับสัญญาณเริ่มต้นความอิจาของลูกคนที่ได้ โดยเมื่อเขาเริ่มมานัวเนียกับคุณพ่อหรือคุณแม่เวลาทำอะไรให้น้องแล้ว คุณพ่อหรือคุณแม่ควรทำให้คนพี่ใจเย็นลง ก่อนที่เขาจะหงุดหงิดจนอาละวาด หรือบางครั้งต้องเบี่ยงเบนความสนใจเมื่อลูกคนที่เริ่มอิจาน้อง อาจดึงดูดกด้วยของเล่นชิ้นโปรดหรือหนังสือที่แก่โปรดปราน และเมื่อคนที่แสดงความอิจาให้ผู้ปกครองพบกับลูกคนที่ด้วยน้ำเสียงที่ใจเย็นและปลอดภัย ย้ำว่าคุณพ่อคุณแม่และน้องรักเขา ให้ทำอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ จนเขากลับมาควบคุมตัวเองได้^{๑๒}

๑.๖.๑.๓ มาติเยอ ริการ์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ความสุข คู่มือพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญที่สุด” สรุปว่า ความอิจาเป็นอารมณ์ที่แปลก ความอิจาไม่ใช่ฝ่ายนำยินดีของความอยาก ความอิจาไม่ใช่ความผิดที่จำแลงมาในรูปแบบของความถูกต้องเหมือนความโกรธ มันไม่ได้ระดับประดาตัวเองเหมือนความเย่อหยิ่ง และก็ไม่ได้เกียจคร้านเหมือนอวิชชา ไม่ว่าคุณจะมีมุมมองใด ความอิจานำรังเกียจไปทุกมุม ความอิจาริชยาอยู่หลายระดับนับจากความอิจาธรรมดา ๆ ไปจนถึงความริชยาอาฆาตอย่างหน้ามืดตามัว ความอิจาน้อย ๆ กลับเป็นความคิดในจิตใจที่สำนึกและสำแดงออกมาเป็นคำตัดพ้อต่อว่า สะท้อนอยู่ในเจตนาร้ายเล็ก ๆ น้อย ๆ ต่อเพื่อนร่วมงานที่ทำให้ดีกว่าเรา สะท้อนอยู่ในความระรานที่มีต่อเพื่อนผู้ดูเหมือนจะโชคดีกว่าเรา ในส่วนของความอิจาที่เกิดจากความอยุติธรรม หรือจากการถูกทรยศจากคนที่เรารัก ความอิจาแบบนี้เป็นความรักตัวเองมากกว่าความรัก การกลัวจะถูกทอดทิ้งและขาดความมั่นคงทางใจโยงใยกับการขาดอิสรภาพภายใน การหมกมุ่นอยู่กับตัวเอง ทั้งกลัว ทั้งหวัง ทั้งอยากได้และอยากผลักไสคือศัตรูตัวร้ายของสันติสุขภายใน การหมกมุ่นอยู่กับความอิจาคือผลโดยตรงของการละเลยศักยภาพภายในที่เราจะรักและสร้างสันติสุขให้แก่ตน ช่วยให้เราเห็นอกเห็นใจและรักผู้อื่นรวมถึงศัตรูคู่แข่งด้วย^{๑๓}

๑.๖.๑.๔ พชร ธรรมคุณเสริม, ดร.และคณะได้กล่าวไว้ใน “รู้จักเขา ๑๐๐ เรื่อง รู้จักเรา ๑๐๐ อย่างในทุกสถานการณ์ เราคือ ผู้พิชิต” เกี่ยวกับระดับความอิจาริชยาไว้ว่า คุณรู้สึกไม่พอใจทุกครั้งที่เห็นเพื่อนฝูงทำอะไรได้ดีกว่า คุณมักคิดว่าคนอื่นมีชีวิตที่ไม่ต้องดิ้นรน กระเสือกกระสนเหมือนคุณ คุณมักหวังเพื่อนกลัวว่าเขาจะมีเพื่อนใหม่ คุณเป็นคนหวงสิ่งของส่วนตัว คุณจะรู้สึกปวดร้าวถ้าเห็นคนรักดูรูปคนรักเก่าของเขา คุณมักจะนึกว่าคนรักใหม่ของอดีตคนรักของคุณจะเป็น

^{๑๒} Richard C. Woolfson, Dr., **สอนพี่น้องให้รักกัน Siblings**, แปลโดย นายแพทย์ดุสิต ลิขนะพิชิตกุล, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๔๙), หน้า ๓๒, ๔๗.

^{๑๓} มาติเยอ ริการ์, **ความสุข คู่มือพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญที่สุด**, แปลโดย สดใส ชันติวรพงศ์, (กรุงเทพมหานคร: สวนเงินมีมา, ๒๕๕๑), หน้า ๑๙๗-๑๙๙.

อย่างไรอยู่เรื่อย คุณมักจะบ่นว่าอยากรู้ว่าคนรักของคุณทำอะไรอยู่ตลอดเวลา คุณจะเป็นพินเป็นไฟ ทุกทีเมื่อมีคนบอกว่าเพื่อนของคุณมีเสน่ห์มากกว่าคุณ คุณเคยนึกถึงชีวิตคนอื่น คุณเคยนึกถึงคนอื่นที่มีฐานะดีกว่า คุณเคยนึกถึงเสื้อผ้าสวย ๆ ที่คนอื่นสวม คุณเคยนึกถึงความรักของคนอื่น คุณเคยจินตนาการถึงการทำงานของคนอื่น คุณเคยเล่าให้คนอื่นฟังเรื่องไม่ดีของเพื่อน คุณเคยนึกน้อยใจเวลาที่เพื่อน ๆ ไปไหนมาไหน โดยไม่เรียกคุณสักคำ หากใครมีระดับความฉลาดดังกล่าวหลายข้อ แสดงว่าเป็นผู้มีความฉลาดมาก หากใครมีน้อยข้อแสดงว่ามีควมฉลาดน้อย^{๑๔}

๑.๖.๒ งานวิจัย

๑.๖.๒.๑ พระสายัณห์ ธมมธีโร (เศรษฐกิจ) ได้ศึกษา “การศึกษาวิเคราะห์มานะในพระพุทธศาสนา” ได้สรุปว่า มานะเป็นกิเลส เป็นความถือตัว ความสำคัญตน อาศัยและไม่อาศัย เป็นความเพียรพยายามให้ได้มาเพื่อตอบสนองความต้องการแก่ตนเอง มีโทษแฝงอยู่มาก ชาวพุทธควรที่จะมีเมตตากรุณาต่อกัน ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต พัฒนาตนด้วยศีล สมาธิ ปัญญาให้สมบูรณ์จนสามารถถอนละจากมานะได้ เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดในพุทธศาสนา คือ นิพพาน^{๑๕}

๑.๖.๒.๒ พระมหาสมบุญ สุธมโม (ทองแก้ว) ได้ศึกษา “การศึกษาเชิงวิเคราะห์การนิทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท” ได้สรุปว่า การนิทาน หมายถึง การตีเตียน ครหา ว่าร้ายผู้อื่น โดยเจตนาร้ายที่จะประจานความผิดของผู้อื่น กล่าวให้คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เป็นมโนกรรมที่แสดงออกทางวาจา เรียก วจีกรรม หากเกิดจากใจที่มีกิเลสโลภะ โทสะ โมหะ ครอบงำ ย่อมนำให้เกิดการทุจริตทางวาจา ใช้หลักธรรมประยุกต์แบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ ๑) ผู้ขอบนิทาน ต้องไม่ละเมิดศีลข้อ ๔ ประพฤติตนตามหลักสาราณียธรรม พรหมวิหาร ๒) ผู้ถูกนิทาน ต้องเว้นจากอบายมุข ๖ ออกถ้อยคำ อวดตน มีสติสัมปชัญญะ ไม่ประมาท ๓) ปลุกฝังคนในสังคมให้มีหิริโอตตปปะ สังคหัตถุธรรม หลักโพชฌงค์ หลักกาลามสูตร^{๑๖}

๑.๖.๒.๓ แม่ชีสุนันทา เรียงแหลม ได้ศึกษา “การศึกษาวิธีการแก้ปัญหาเรื่องความโลภในสังคมปัจจุบันตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท” ได้สรุปว่า ความโลภคือ ความอยากได้ มากเกินไป ความต้องการ สภาวะจิตที่ละโมภอยากได้ เพ่งเล็งโน้มน้าววัตถุสิ่งของผู้อื่นให้เข้ามาหาตน บุคคลจึง

^{๑๔} พชร ธรรมคุณเสริม, ดร.และคณะ, รู้จักเขา ๑๐๐ เรื่อง รู้จักเรา ๑๐๐ อย่างในทุกสถานการณ์ เราคือผู้พิชิต, (กรุงเทพมหานคร: แพรธรรม, ๒๕๓๗), หน้า ๑๖๙-๑๗๑.

^{๑๕} พระสายัณห์ ธมมธีโร (เศรษฐกิจ), “การศึกษาวิเคราะห์มานะในพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^{๑๖} พระมหาสมบุญ สุธมโม (ทองแก้ว), “การศึกษาวิเคราะห์การนิทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ก-ข.

ประพตติผิดศีลธรรม ปัญหาสังคมที่เกิดจากความโลภในอดีตและปัจจุบันล้วนมีพฤติกรรมเหมือนกัน คือ การละเมิดศีล ๕ เมื่อมองในวงจรปฏิจจสมุปบาท กิเลสคือความโลภเป็นเหตุให้อยากได้ในทางผิดศีลธรรม กรรมเป็นส่วนของการทุจริต วิชาเป็นส่วนของผลของการกระทำ องค์ธรรมที่แก้ปัญหาคือความโลภ คือ ทาน เพื่อตัดความตระหนี่ออกจากใจ ศีล เพื่อห้ามกายวาจาไม่ละเมิดของผู้อื่น สันโดษ คือยินดีพอใจในสิ่งที่มีอยู่ ขันติ อดทนต่อกิเลสอยากได้ของผู้อื่น ปัญญา เพื่อกำหนดรู้ พิจารณาตามกฎไตรลักษณ์ และสามารถละความโลภได้^{๑๗}

๑.๖.๒.๔ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร., ได้กล่าวถึงหิริโอตตปปะในบทความ “สุจริตธรรมในฐานะเครื่องมือป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน” ระบุว่า หลักธรรมที่สนับสนุนและส่งเสริมความสุจริต ได้แก่ หิริโอตตปปะ หลักธรรมว่าด้วยหิริโอตตปปะ อันหมายถึงความละอายต่อบาป และเกรงกลัวต่อผลบาปที่จะเกิดตามมานั้น ถือได้ว่า เป็นแรงจูงใจสำคัญที่จะทำให้มนุษย์ยึดมั่นอยู่ในความสุจริตทั้งทางใจ กาย และวาจา แต่เมื่อใดก็ตามที่ธรรมคุณนี้ล้นสลายลงไปจากใจ จะทำให้มนุษย์ไม่สามารถอยู่ร่วมกันในโลกได้อย่างมีสันติสุข เพราะหลักธรรมชุดนี้ ถือได้ว่าเป็นธรรมสำหรับคุ้มครองโลก เพื่อให้ชาวบ้านละอาย และเกรงกลัวที่จะทำให้เกิดผลาญบกพร่องต่อเพื่อนมนุษย์ร่วมโลก^{๑๘}

๑.๖.๒.๕ สันติ เมืองแสง ได้กล่าวถึงหิริโอตตปปะในวิทยานิพนธ์ “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องเทวธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท” พบว่า เทวธรรม คือหิริและโอตตปปะ หมายถึง สภาวะละอายสภาวะสะดุ้งกลัวต่อการทุจริต เป็นต้น บุคคลผู้มีเทวธรรม คือหิริและโอตตปปะ จะแสดงออกต่อสิ่งที่ไม่ดี คือจะเกลียดบาปทุจริต เทวธรรมคือหิริและโอตตปปะเป็นฐานของการประพฤติปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความสัมพันธ์ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านสติปัญญา ปรับสภาพชีวิตให้มีความสุข ร่าเริงก็ปลอดภัยแข็งแรง^{๑๙}

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ แล้วผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่มีผู้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับบริษญาโดยตรงจึงเป็นที่มาของการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวิถีคลายความริษยาตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท” ซึ่งผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการศึกษาหลักธรรมที่คลายความริษยาในปุุชนทั้งหลาย เพื่อ

^{๑๗} แม่ชีสุนันทา เรียงแหลม, “การศึกษาวิถีแก้ปัญหาคือเรื่องความโลภในสังคมปัจจุบันตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๗๓-๗๕.

^{๑๘} พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร., สุจริตธรรมในฐานะเครื่องมือป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [http://www.ps.mcu.ac.th.\(๒๕๕๗\)](http://www.ps.mcu.ac.th.(๒๕๕๗)), [๖ มีนาคม ๒๕๕๘].

^{๑๙} สันติ เมืองแสง, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องเทวธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๔.

ช่วยให้ใจมนุษย์ที่ร้อนรุ่มอยู่ในเพลิงแค้น เพลิงริษยาได้ออกจากกองฟอนแห่งกิเลสริษยาที่คอยกัดกินจิตใจ ช่วยให้เขาได้เกิดความสุขสบายใน เป็นผลดีต่อตนเองและสังคมส่วนรวมที่จะมีความร่มเย็นเป็นสุขมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยจะนำเสนอแนวทางวิธิตลายในลำดับถัดไป

๑.๗. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าทางเอกสารซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

๑.๗.๑ ศึกษาตัวอย่างปัญหาสังคมที่เกิดจากความริษยาที่สามารถพบเห็นในชีวิตประจำวันจากสื่อต่าง ๆ ทั้งทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ฯลฯ เพื่อกล่าวถึงความสำคัญของปัญหาที่เป็นสาเหตุของการทำวิจัยเรื่องคลายความริษยา

๑.๗.๒ ศึกษาค้นคว้าข้อมูลความริษยาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี ๒๕๓๙ รวมถึงอรรถกถา ฎีกา และปกรณ์วิเสส ฯลฯ

๑.๗.๓ ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลความริษยาจากหนังสือเอกสาร วิทยานิพนธ์ ตำรา งานวิจัยของนักวิชาการ รวมถึงแนวคิดของนักจิตวิทยา จิตแพทย์ งานเขียนของนักการศาสนา สื่อออนไลน์ ฯลฯ

๑.๗.๔ เสนอวิธิตลายความริษยาตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท นักจิตวิทยาและนักการศาสนา

๑.๗.๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบความริษยาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๘.๒ ทำให้ทราบความริษยาตามแนวคิดนักจิตวิทยาและนักการศาสนา

๑.๘.๓ ทำให้ทราบวิธิตลายความริษยาตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท แนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศาสนา